

Senzory budoucnosti

Chemik Tomáš Syrový
vyvíjí senzory, které nám
usnadní život.

6

Jak zachránit život nanečisto

Studenti-záchranáři se učí
zasahovat u mimořádné události.

26

Když studium přehluší válka

Jejich země jsou ve válce, přesto se
studenti přátelí. Příběhy těch, které
válka nerozdělí.

30

Z pralesa do kampusu

Enrique Lysoněk se vydal
za dobrodružstvím na
pustý ostrov jako účastník
televizní reality show Survivor.

22

16

FENOMÉN**Galerie hodna univerzity**

Malíř, fotograf, restaurátor a nový kurátor univerzitní galerie GU: Tomáš Lahoda chce přilákat kvalitní umělce.

36

GENERACE**Šotouš s láskou k Ukrajině**

Student Dopravní fakulty Jana Pernera se jako řidič autobusu vydal pro uprchlíky na ukrajinské hranice.

EDITORIAL**Rektor Libor Čapek**

3

PIXEL**Benefiční večer pro Ukrajinu**

4–5

FENOMÉN**Senzory budoucnosti**

Výzkum chemika Tomáše Syrového se točí kolem chytrých senzorů, které lidem i firmám usnadní život.

6–9

KAMPUS**Stalo se na UPCE**

Život na 7 fakultách Univerzity Pardubice.

10–13

LIDÉ UPCE**První děkan: 15 let s fakultou**

Rozhovor s prof. Arnoštem Pellantem, který stál u vzniku Fakulty zdravotnických studií.

14–15

MY PROJECT**Vždycky s helmou**

Studenti Fakulty filozofické vytvořili příručku o sexuální výchově pro teenagery, i jako pomoc učitelům základních škol při výuce.

20–21

GENERACE**Z džungle přímo do kampusu**

Student Fakulty ekonomicko-správní Enrique Lysoněk se vydal za dobrodružstvím na pustý ostrov. V televizní reality show Survivor bojoval o přežití.

22–25

REPORTÁŽ**Jak zachránit život nanečisto**

Záchranáři Fakulty zdravotnických studií se učí zásahy u mimořádných událostí. U fingované nehody auta a autobusu zachraňovali okolo 20 lidí.

26–29

TÉMA**Když studium přehluší válka**

Jejich země jsou ve válce. Před invazí vzniklo mezi studenty mnoho rusko-ukrajinských přátelství a vztahů. Příběhy těch, které válka nerozdělí.

30–33

TŘIKRÁT O**O historii Ruska**

Zbyněk Vydra z Fakulty filozofické se dlouhodobě zabývá Ruskem. V rozhovoru popsal, co ovlivnilo vývoj Ruska a jeho dnešní podobu.

34

O lidech v Rusku

Sociální antropolog Tomáš Boukal hovořil o tom, jací jsou Rusové a proč podporují Vladimíra Putina.

35

Časopis My UPCE
můžete číst i online!

Silné stránky

Jednou z velkých výhod pro práci ve funkci rektora je pro mě osobní zkušenost. Právě takovou možnost jsem dostal v pozici proděkana pro vědu a tvůrčí činnost Fakulty chemicko-technologické a v uplynulých dvou letech, kdy jsem se coby prorektor Univerzity Pardubice věnoval vědě a strategii. Jako člen předchozího vedení univerzity bych na to chtěl navázat. Zároveň věřím, že výhodou mého období i nového týmu budou prvky inovace. A také energie relativně mladého týmu ve vedení naší univerzity.

Univerzita Pardubice má silné stránky.

Myslím, že jedním z mých cílů bude směřovat a profilovat ji právě do nich, a to napříč všemi sedmi fakultami. Jsme multidisciplinární. To je skvělá věc. Nyní je potřeba si jasně říct, ve kterých oborech nabídneme studentům profesní studijní programy zaměřené na praxi a kde naopak zacílíme na akademické studijní programy orientované na znalosti studentů.

Také ve vědě máme na čem stavět. Naše skvělé excelentní týmy jsou na vysoké úrovni a program mentoringu už má desítky zájemců mezi mladými vědci. Nyní je podle mě potřeba vytvořit širší odborné týmy, ideálně napříč obory. A využít naši velkou výhodu, nebo jinak silnou stránku, „multidisciplinaritu“.

Velké kooperující týmy mají daleko větší možnosti a jsou konkurenceschopné i mezinárodně.

Naši silnou stránkou je zcela určitě také solidarita a schopnost pomoci.

Také proto naše univerzita nabídla místa ve studijních programech vysokoškolákům z ukrajinských univerzit a podporuje své studenty postižené válkou finančně i nabídkou odborné pomoci. Pomáhat chtějí všichni. Jsem hrdý na akce, které vymysleli kolegové akademici i naši studenti. Ať už jsou to sbírky, kurzy češtiny, koncerty nebo nabídky ubytování. Je to rys naší univerzity a naše třetí role.

Děkuji za to všem.

prof. Libor Čapek, rektor

MY UPCE

ČASOPIS UNIVERZITY PARDUBICE

Vydává Univerzita Pardubice, Rektorát,
Oddělení propagace a vnějších vztahů, IČ: 00216275.

Adresa: Studentská 95, 532 10 Pardubice 2 **Telefon:** 466 036 413, 466 036 406 **E-mail:** myupce@upce.cz

Web: www.upce.cz/press **Redakce:** Lada Součková, Martina Macková, Tereza Karanská

Redakční okruh: Lenka Čermáková, Lucie Košťálová, Petra Bajerová, Martina Macková, Adrián Zeiner

Korektury: Zuzana Paulusová **Překlady:** Jazykové centrum Univerzity Pardubice

Fotodokumentace: Univerzitní konferenční centrum – Adrián Zeiner, Petr Špaček, Radek Plížík, Milan Reinberk (FChT) a archiv UPCE. **Grafická úprava a sazba:** studio Designiq

Redakce si vyhrazuje právo krátit a editorsky upravovat texty.

Tisk: Vydavatelství a polygrafické středisko Univerzity Pardubice

Číslo: 105/2022, květen 2022, náklad 1 200 ks,
4 vydání ročně, ISSN 2788-0680, MK ČR E 22928

FOTO Radek Plžík

Studenti Fakulty filozofické uspořádali v březnu Hudební benefiční večer pro Ukrajinu. Diváky čekala hudebních vystoupení a scénická čtení nadaných studentů Univerzity Pardubice. Společně se nám během večera podařilo vybrat celkem 31 843 korun, které jsme prostřednictvím Českého červeného kříže věnovali na podporu zdravotnické péče na Ukrajině.

Senzory budoucnosti

TEXT Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner

Během hodiny dokáže vyrobit stovky metrů chytrých senzorů, které zabraňují plýtvání, zachraňují baterie nebo pomáhají zemědělcům. Chemik Tomáš Syrový z Fakulty chemicko-technologické začínal s potravinami a léčivy. Dnes tiskne senzory budoucnosti.

📍 Na jedné z vašich přednášek jste hned v úvodu nechal kolovat plenu. Proč?

Publikum je potřeba na začátku odemknout. Snažím se tak navodit dobrou atmosféru a zároveň navázat na téma, protože to není ledajaká plena. Ukryvá se v ní senzor, který pomáhá odhadnout správný čas její výměny.

📍 Kolem senzorů se točí celý váš výzkum. Používá-li se například i v regálech v obchodech. Co takové senzory říkají?

Jedna nápojová firma jimi sleduje pohyb zboží ve stojanech a v lednicích. Díky našim senzorům má informace o tom, jak jsou regály zaplněné, co je potřeba doplnit, v jakou dobu nejčastěji zákazníci nápoje nakupují nebo jak na zákazníky působí různé reklamní akce, počasí a podobně.

📍 To zní skoro jako Velký bratr.

Z jednoho pohledu je to možná takový Velký bratr, ale podle mě to v budoucnu bude sloužit i zákazníkům. Často se stává, že muž dostane od manželky nákupní seznam, ale když přijede do obchodu, tu nejdůležitější věc tam nemají, takže musí jet jinak. Tyto regálové senzory by v budoucnu měly zákazníky informovat o tom, kde zboží mají a v jakém množství. Až mi tedy manželka příště napíše seznam, aplikace mi vybere nejbližší obchod, který má všechno požadované zboží, a protáhne mě také prodejnou co nejefektivněji, protože mi ukáže, kde přesně zboží najdu. Moje před-

stava je, že přes aplikaci budu moci nákup i zaplatit, takže navíc ušetřím čas u pokladny.

📍 Není to v rozporu se strategií obchodů, které chtějí, abychom se v nich zdrželi co nejdéle?

Je pravda, že supermarketky chtějí, abychom prošli co nejvíce uličkami a cestou posbírali co nejvíce zboží. Věřím ale, že v budoucnu se přidanou hodnotou obchodů stane, aby šetřily náš čas. Nenakoupíme třeba nejlevněji, ale projdeme obchodem co nejsnáze a nejrychleji. Senzory detekce zboží v regálech a na paletách jsou budoucností nejen nakupování, ale i zásobování. Umožní totiž efektivně zásobovat prodejny, které nebudou muset mít tak velké sklady, bude to systém just-in-time.

📍 Takže se budeme moci s takovými senzory setkat i v každodenním životě.

Jasně. Senzory nás budou provázet. Směřuji k tomu, že zjednoduší člověku život a budou chránit i jeho zdraví. O to se snažíme s takzvanými potravinářskými senzory, které mají detekovat stav potravin a sdělit nám, zda je jídlo ještě v pořádku, nebo jestli v něm už probíhají nějaké nežádoucí procesy. Některé domácnosti se neobtěžují po datu expirace výrobek zanalyzovat, otestovat čichem a podobně, zkrátka ho automaticky vyhodí. Takže se často vyhazují potraviny, které jsou ještě v pořádku. Když v nich bude jednoduchá senzorika, která řekne, že to kuřecí maso je i po době expirace stále v pořádku, neboť v něm

není určitá koncentrace biogenních aminů nebo thiolů, může se zvýšit využitelnost potravin a nebudeme tolik plýtvat.

❶ **Budou výrobci ochotní investovat vyšší obnos peněz do výroby chytrých obalů?**

Zatím zájem z jejich strany není tak velký. Ve společnosti je ale čím dál větší snaha eliminovat plýtvání potravinami, čemuž se přizpůsobuje i legislativa. Toto je cesta. A výrobci budou brzy nuceni tyto obaly využívat. Od některých už máme signály, že chtějí, protože vědí, že je to trend. Ale cena je samozřejmě zásadní. Je na nás výzkumnících, abychom vyrobili sensoriku, která bude funkční, bezpečná a také superlevná.

❷ **Řeší se také potřeba snižovat počet obalových materiálů. A tímto do obalů přidáme další materiál.**

Ano, senzory si můžete představit jen jako slabou vrstvu, kterou lze natisknout na již existující obalový materiál. Řadu senzorů lze také připravit na papír, který je rozložitelný. My tedy na obal téměř nic nepřidáme a v tomto směru zátěž nezvětšíme. Navíc látky jsou téměř v přímém styku s potravinami, musejí být proto zcela bezpečné.

❸ **Zmiňujete, že senzory se tisknou. Jak to vlastně funguje?**

Využíváme například techniku sítotisku, kterou nanášíme sensorické vrstvy na různý tiskový materiál.

Důležité je složení tiskových past. Musí mít určité vlastnosti, abychom vytvořili vhodné parametry senzoru, které umožní dostatečně přesné měření. V podstatě je to něco podobného jako tisk na trička. Výhodou je, že produkční rychlost je velmi vysoká a my můžeme vyrobit třeba i desetitisíce senzorů za hodinu. To dovolí masovou a levnou výrobu.

❹ **Čím konkrétně jsou tvořeny senzory do chytrých obalů?**

Tiskneme je funkčním inkoustem, který v závislosti na přítomnosti cizorodých látek nebo mikrobiálního bujení změni barvu, a to třeba z karmínové do žluté, nebo z azurové do oranžové. Změny odstínu jsou výrazné a pro spotřebitele tedy snadno rozeznatelné.

❺ **Takže mezi inkoustem a nežádoucími látkami dochází k chemické reakci?**

Přesně tak. Děláme v podstatě chemisor, který je citlivý na přítomnost různých látek, třeba metabolitů, které vznikají při mikrobiálním bujení. Všechny senzory jsou o reakci s nežádoucí chemickou sloučeninou nebo o odezvách na nějakou fyzikální veličinu – třeba teplotu, ultrafialové záření a podobně.

❻ **Vraťme se ještě k tomu, kde se senzory používají. Pomáhají třeba i zemědělcům.**

Spolupracujeme s partnery nyní na vývoji senzorů pro chytré zemědělství, které mají za úkol měřit vlhkost v zemině. Umí dokonce změřit i teplotu a měří

v několika hloubkách. Používají se pro analýzu stavu zeminy. Třeba ve sklenících s automatickými zavlažovacími systémy je díky nim možné řídit účinnou závlahu. Tím můžeme snížit spotřebu vody. Když se umístí do polí, připojí se k nim komunikační jednotka, která přenáší data o stavu zeminy na cloudové úložiště. Ta mohou zemědělcům pomoci s analýzou po sklizni.

📌 Některé senzory vypadají jako lyže. Kde konkrétně mohou takto dlouhá prkna pomoci?

Tento senzor bude umístěn v kukuřičném porostu, proto je tak vysoký. Jedná se o dřevěné prkno, na kterém jsou natištěné senzory, které jsou také environmentálně šetrné. Senzor se zapíchne do země zhruba půl metru a jeho velká část bude nad povrchem. Nyní máme navíc na tisk na dřevo podaný evropský patent.

❶ Proč by měly být senzory i v bateriích?

Je to oblast, která dnes všechny zajímá. Roste zájem o elektromobilitu a hybridní solární systémy. Sám jsem do toho minulého léta naskočil, když jsme doma instalovali solární elektrárnu s bateriovým úložištěm a začal jsem jezdit elektromobilem, což je pro mě další reálná laboratoř a zdroj řady informací. Z vlastní zkušenosti tedy moc dobře vím, že se zvyšujícím se zájmem o tuto problematiku přichází také mnoho otázek a obav o to, jak dlouho vlastně baterky vydrží.

❷ Jak tomu mohou senzory pomoci?

Pomocí senzoru můžeme analyzovat vnitřní prostředí baterie. Stejně jako doktor dokáže z rozboru krve vyčíst mnohé o zdraví pacienta, senzor nám díky analýze částí baterie dokáže říct, v jakém stavu baterie je. Když budeme znát její stav, můžeme prodloužit její životnost tím, že vhodným zákrokem zastavíme nějaký nežádoucí proces, který se v ní odehrává. I na tento senzor jsme nyní se zahraničním partnerem podali mezinárodní patentovou přihlášku.

❸ To zní jako dobrá zpráva pro budoucí i současné majitele elektromobilů.

Vize do budoucna je taková, že se nám díky senzorům podaří prodloužit životnost baterie třeba právě v elektromobilu. Máme v rukách nástroj k analýze, ale zároveň nástroje, které pomohou při „lčení“ baterií, čímž můžeme prodloužit jejich životnost o desítky procent.

❹ Jak jste se vlastně dostal k chemii?

K chemii mě to táhlo od malička, už jako dítě mě zajímaly petardy. Z lásky k výbušninám jsem se chtěl dozvědět i více o tom, co se v nich odehrává a jak chemicky fungují. Až to v jeden okamžik dopadlo nešťastně. Jedna slož mi vybuchla v ruce a skončil jsem s vážným poraněním. Už učitel na střední škole mi říkal: „Srový, jestli se ti něco stane, tak za mnou nechod.“ No a pak se to jednou stalo. Jak se říká, věda si žádá oběti (smích).

❺ Hádám, že poté jste výbušniny opustil.

Ano, v tu chvíli jsem se začal věnovat analytické chemii, kde jsem se připojil k výzkumu v oblasti léčiv. Věnoval jsem se ale i informačním technologiím a grafice, díky čemuž jsem se dostal na Katedru polygrafie a fotofyziky.

❻ Vaše žena je zároveň vaší kolegyní, takže má pro vaši práci pochopení. Prý jste o Vánocích chtěl tisknout i cukroví. Prošlo to?

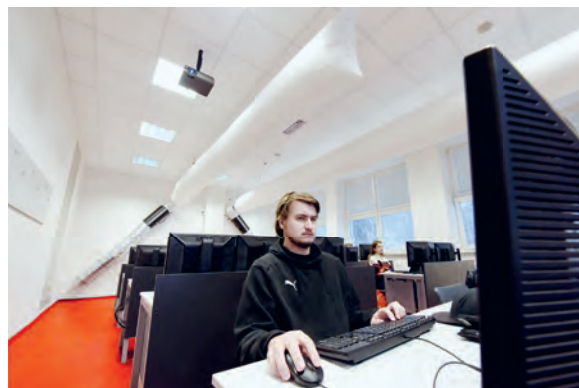
Nakonec to nedopadlo, ale někdy to ještě vyzkouším (smích). Je to úsměvné, protože jako střední školu jsem dělal potravinářskou průmyslovku v Pardubicích. Odmaturoval jsem jako cukrář, pekař. Manželka mi vřdycky říká, že jsem pekař, ale doma nic neupeču. Tohle by byl moment, kdy bych to mohl zlomit. Tak třeba příští Vánoce.

CV

doc. Ing. Tomáš Syrový, Ph.D.

(1979)

- Působí na Katedře polygrafie a fotofyziky Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice, kde se zaměřuje na materiálový tisk.
- Je autorem řady patentů, užitných vzorů, funkčních vzorků a ověřených technologií, na které má licence.
- Podílel se na vývoji chytrých inkontinenčních plen určených např. pro zařízení LDN.
- Vyvinul také bandážový senzor, který kontroluje stav krytu rány a určuje vhodný okamžik výměny bandáže.
- Je fanouškem elektromobility a solární výroby elektřiny.
- Ve volném čase se věnuje rodině, cestování, rád fotí, zajímají ho nové technologie, které se často časem prolínají s jeho výzkumem, čte rád literaturu faktu, odbornou literaturu.

2

1

LEDEN

Budoucí záchranáři trénovali na horách

Nový rok zahájili studenti Fakulty zdravotnických studií na horách. Skupina 42 studentů programu Zdravotnické záchranářství se v Jeseníkách učila techniku lyžování, ale zkoušela si také zásahy v horském terénu. Budoucí záchranáři měli na programu přednášky o zásadách chování a pohybu v horách, o práci s mapou a buzolou nebo o správném mazání lyží. Důležité informace získali od členů Horské služby ČR a učili se pracovat ve ztížených podmínkách. **1**

LEDEN

Vědci umí zachytit virus speciálním filtrem

Nový systém filtrace vzduchu, který účinně brání přenosu onemocnění SARS-CoV-2 v interiéru, vymysleli vědci Centra materiálů a nanotechnologií Fakulty chemicko-technologické (CEMNAT). Prototyp za zhruba 30 tisíc korun filtruje vzduch v učebně Fakulty elektrotechniky a informatiky. Celé zařízení připomíná obří rukáv. Filtrační systém využívá princip pomalého proudění vzduchu přes filtrační tkaninu, díky kterému je možné zachytit aerosolové částice už od velikosti desítek nanometrů. Je tedy vhodný a účinný pro všechny známé viry, včetně koronaviru, bakterie a tuhé aerosolové částice. **2**

LEDEN

Restaurátoři dokončili záchranu pravěké studny

Experti z Fakulty restaurování dokončili záchranu více než 7 000 let staré studny. Mimořádně zachovalý nález z pravěku objevený v roce 2018 u Ostrova na Chrudimsku restaurátoři zakončili a připravili k předání Východočeskému muzeu v Pardubicích. Záchrana čtyřboké dubové studny trvala přes dva roky. Nejdříve restaurátoři zhruba sto kusů dřeva impregnovali po dobu 16 měsíců v roztoku sacharózy. Cukr měl za úkol dřevo zpevnit a zabránit smršťování, případně deformaci při následném vysychání. Pod drobnohledem vědců se dřevěné části ponechaly další rok schnout na roštích.

LEDEN

Výzkum prof. Holčapka získal světové uznání

Metoda diagnostiky rakoviny slinivky, která je objevem týmu analytického chemika Michala Holčapka z Fakulty chemicko-technologické, získala celosvětové uznání. Výsledek výzkumu publikoval prestižní časopis Nature Communications. Citovaná metoda dokáže odhalit nemoc už v počáteční fázi pomocí analýzy lipidů z pouhé kapky krve. Skupina prof. Michala Holčapka drží od roku 2020 na tuto diagnostiku evropský patent. V roce 2021 výzkumníka ocenil také ministr školství Cenou za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti přírodních věd.

3

4

LEDEN

Univerzita se prezentovala na veletrhu Gaudeamus

Ani na letošním lednovém veletrhu vzdělávání Gaudeamus v Praze nechyběla Univerzita Pardubice. Na výstavišti v Letňanech se od 25. do 27. ledna prezentovalo všech sedm fakult. Jejich zástupci předali zájemcům o studium všechny potřebné informace ke studiu a přijímacímu řízení pro příští akademický rok. V moderní expozici si středoškoláci popovídali se současnými studenty z jednotlivých fakult, dozvěděli se potřebné o studijní nabídce, o studijním životě i volnočasových aktivitách, které pardubický kampus nabízí. **3**

ÚNOR

Univerzita Pardubice má nové vedení

Nový tým, který povede univerzitu po dobu čtyř let, nastoupil do svých funkcí 1. února. Rektorem se stal prof. Libor Čapek, který je excelentním vědcem, fyzikálním chemikem a absolventem Univerzity Pardubice. Ve funkcích prorektorů ho doplnili akademici ze čtyř fakult. Prorektorem pro vědu a tvůrčí činnost se stal doc. Ing. Petr Doležel, Ph.D., a prorektorkou pro vnitřní záležitosti doc. Ing. Li-běna Černohorská, Ph.D. Do funkce prorektora pro vzdělávání a kvalitu nastoupil doc. Mgr. Pavel Panoch, Ph.D., z Ústavu historických věd Fakulty filozofické a funkci prorektorky pro vnější vztahy přijala doc. Ing. Petra Bajerová, Ph.D., z Fakulty chemicko-technologické. Kvestorem univerzity je Ing. Petr Gabriel, MBA, který funkci zastává od roku 2013. **4**

ÚNOR

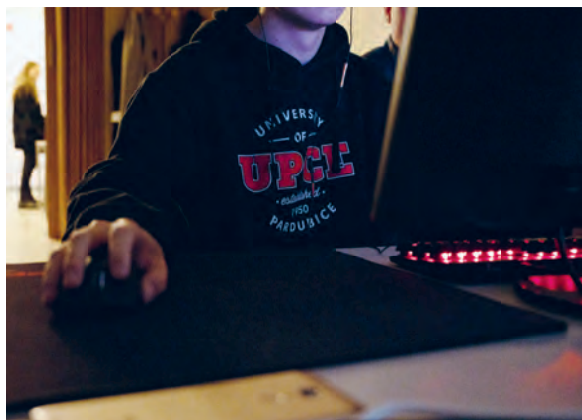
Studenti získali zlato ve snow volejbalu

Studenti Fakulty zdravotnických studií se stali mistry České republiky ve snow volejbalu. Tříčlenný tým tvořený Františkem Piherou, Tadeášem Trouselem a Janem Mrkousem obhájil titul o prvním únorovém víkendu v Brně. Úspěch slavila také studentka Edita Dražanová ze stejné fakulty, která se svým týmem vybojovala stříbrnou medaili.

ÚNOR

Studenti ožíví kulturu v Pardubicích

Kulturní program v Pardubicích obohatí aktivity vysokoškoláků. Do nové grantové výzvy s názvem Rozjed' to! studenti přihlásili více než 20 projektů. Město Pardubice společně s Univerzitou Pardubice podpořily dotací a stipendiem sedm vybraných akcí. Vysokoškoláci zorganizují do konce léta například hudební minifestival, který představí méně známé kapely, netradiční Art market v centru města, ples, slam poetry nebo kurzy výuky moderních tanců.

5

6

7

ÚNOR

Příznivci esportu pořádají LAN party

Po dvouleté pauze způsobené epidemií koronaviru se příznivci esportu začali v únoru scházet na LAN party v kampusu univerzity. Poprvé se milovníci počítačových her sešli večer 22. února v klubu Áčko, aby si společně zahráli hru Unreal Tournament. Ti nejlepší si pak odnesli domů ceny, které dodala Univerzita Pardubice. Univerzitní spolek UPCE esports plánuje pořádát LAN party každý měsíc. **5**

ÚNOR

Univerzita stojí při Ukrajině

Univerzita Pardubice a všech jejích sedm fakult se jednoznačně postavily proti vpádu ruských vojsk na Ukrajinu. Už ve čtvrtek 24. února začaly v kampusu vlát žluto-modré ukrajinské vlajky, které vyjádřily symbolickou podporu Ukrajincům a nesouhlas s válečným konfliktem. Katedra tělovýchovy a sportu uspořádala Jógu pro Ukrajinu a studenti Fakulty filozofické zorganizovali benefiční koncert. Výtěžek z obou akcí putoval na pomoc zasažené země. Studenti se také zapojili do pomoci uprchlíkům. **6**

BŘEZEN

Historici přenesli dějiny Pardubic do filmu

Historici z Fakulty filozofické stojí za vznikem projektu Filmové toulky historií Pardubic, který představuje nejzajímavější kapitoly dějin města. V desetidílné sérii tvůrci pracovali se známými i méně známými obdobími z dějin města. Kromě legendy o vzniku městského znaku, slavné epochy rozvoje pardubického panství za dob Pernštejnů nebo životních příběhů známých pardubických osobností se diváci mohou seznámit i s dalšími zajímavými událostmi z historie města. Tvůrci videa veřejně představili a zájemci je najdou také na webu fakulty. **7**

BŘEZEN

KONTAKT byl plný pracovních příležitostí

Na tradičním veletrhu pracovních příležitostí KONTAKT se setkali studenti Univerzity Pardubice, kteří se zajímají o možnosti svého budoucího profesního působení, se zástupci společností různého zaměření. Kde najít práci? Jak na stáž? Jaké požadavky mají zaměstnavatelé? Odpovědi mohli zájemci z různých fakult získat od zhruba padesátky firem. Studenti si vyzkoušeli pohovor nanečisto a také konzultovali svůj životopis s personalistou. Zájemci si odnesli profesionální fotografie do životopisů nebo na profily sítě LinkedIn. **8**

9

8

10

BŘEZEN

Rytířem českého lékařského stavu je Karel Havlíček

Chirurg a pedagog Fakulty zdravotnických studií Karel Havlíček se stal Rytířem českého lékařského stavu. Toto ocenění Česká lékařská komora uděluje osobnostem, které se zasloužily o rozvoj českého lékařství, humanismu a vykonaly jiný významný občanský čin nebo projevily významný občanský postoj. Karel Havlíček získal titul za rozvoj oboru chirurgie. Lékař a pedagog, který se podílel na vzniku Fakulty zdravotnických studií, převzal cenu v roce, kdy si fakulta připomíná 15leté výročí.

BŘEZEN

Měsíc ve znamení programu Erasmus

Začátek března byl na Univerzitě Pardubice ve znamení nabídky pobytů v rámci programu Erasmus+. Na dvoudenní akci UPCE Erasmus Days si zájemci o Erasmus poslechli zážitky studentů, kteří už do světa za studiem vyjeli. Dozvěděli se, jak to chodí na univerzitách v Itálii, Španělsku, Portugalsku a také třeba ve Švédsku nebo na Islandu. Součástí akce byl Den otevřených dveří International Office, jejíž pracovníci pomohli s podáním přihlášek a zodpověděli dotazy.

BŘEZEN

Veslaři vybojovali Pohár univerzit

Veslaři Univerzity Pardubice se stali nejlepším českým univerzitním týmem v kláně na trenažeru. Mezi dalšími 11 univerzitami získalo 13 našich studentů Pohár univerzit. Pardubičtí vysokoškoláci vybojovali ve veslování na veslařském trenažeru také skvělá individuální umístění. Ondřej Jung získal Pohár univerzit v mužích, Tereza Dytrychová se umístila druhá v ženách lehkých vah. Celkové vítězství si naši studenti odnesli také ve čtyřkách mužů. **9**

DUBEN

Uklidme kampus

Díky premiérové akci inspirované celostátní aktivitou dobrovolníků Uklidme Česko je kampus Univerzity Pardubice zase o něco hezčí. I přes nepříznivé počasí se začátkem dubna sešla před Dopravní fakultou Jana Pernera početná skupina ekologicky smýšlejících vysokoškoláků a akademiků. Dobrovolníci se rozprostřeli po celém kampusu, kde nasbírali plné pytle odpadu všeho druhu. Nejpočetnější skupinou byli studenti a akademici z Fakulty chemicko-technologické. **10**

PRVNÍ DĚKAN: 15 let s fakultou

TEXT Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner

Když jako lékař přišel Arnošt Pellant před lety pracovat do nemocnice v Pardubicích, chyběla mu jako dlouholetému pedagogovi výuka na vysoké škole. Nikdo tehdy ještě netušil, že jeho nabídka chemikům, aby se dozvěděli více o možných dopadech práce s chemickými látkami na lidské zdraví, přeroste ve vznik Fakulty zdravotnických studií. Prof. Pellant se stal prvním děkanem a spolu s fakultou letos slaví 15 let od jejího založení.

1 Pamatujete si, co se ve vašem životě odehrávalo v květnu roku 2007?

Na události z května roku 2007 si samozřejmě pamatuji, zejména při čtení pracovních záznamů a prohlížení fotografií z té doby se mi vybavuje řada vzpomínek. Stal jsem se tehdy prvním děkanem Fakulty zdravotnických studií.

2 Vzniku fakulty ale předcházelo založení Ústavu zdravotnických studií o pět let dříve. Proč byl tehdy založen?

To se musíme vrátit až do roku 1996, kdy jsem nastoupil na pozici přednosty ORL oddělení pardubické nemocnice s jedním základním cílem. Chtěl jsem dokázat, že se mé nové pracoviště v budoucnu dokáže vyrovnat pracovišti klinickému. Nejen po odborné stránce, ale i ve vysokoškolské výuce ušního, nosního a krčního lékařství a ve vědecko-výzkumné práci, kterou jsem po svém příchodu na nové pracoviště velmi postrádal.

3 Jak jste toho dosáhl?

Při jednom setkání s doc. Jiřím Denksteinem z Katedry výbušnin Fakulty chemicko-technologické jsme diskutovali mimo

jiné o tom, zda by absolventi jejich fakulty neměli mít i hlubší znalosti o účincích výbuchů na lidský organismus, o ionizujícím záření, o první pomoci při poleptání polykacích a dýchacích cest, o účincích léků nebo drog. Ještě téhož roku byl do výuky zařazen třísemestrový předmět, o který byl velký zájem a na něj rádi chodili i studenti jiných fakult. Dodnes mám schované prezenční listiny z roku 1998.

4 Takže jste mohl opět začít učit.

Opět jsem mohl nejenom učit, ale současně se vynořilo moje dlouhodobě utajované přání. Bylo by možné, aby některá pracoviště pardubické nemocnice získala statut klinického pracoviště, obdobně jako tomu je ve fakultních nemocnicích? Myšlenka byla na světě, ale na její realizaci bylo ještě příliš brzy.

5 Co se dělo dál?

Nezávisle na tom se uskutečnilo jednání zástupců tehdejší Vyšší odborné a střední zdravotnické školy v Pardubicích s vedením Univerzity Pardubice a následně také s ředitelem pardubické nemocnice o možnostech vzniku vysokoškolského studia, které by odbor-

ně připravovalo budoucí všeobecné sestry a porodní asistentky. Všichni přítomní s myšlenkou souhlasili, neboť si byli vědomi společenské důležitosti vysokoškolské výuky zdravotnických nelékařských profesí i jejího významu pro rozvoj Univerzity Pardubice i pardubické nemocnice. Poté mě oslovil rektor Miroslav Ludwig, zda bych měl zájem se podílet na vedení příprav bakalářského programu Ošetrovatelství a koordinaci jeho výuky.

➤ Tuto nabídku jste přijal.

Přijal, protože jsem si uvědomil, že vazbou na vysokou školu by se nemocnice v Pardubicích mohla stát nejenom skutečnou vysokoškolskou výukovou základnou a zdravotnickým centrem Pardubického kraje, ale získala by i výhodnější postavení v celostátním měřítku. Klíčová pro mě byla skutečnost, že nemocnice mohla zajistit prostory pro praktickou výuku a zkušené odborníky pro teoretickou i praktickou výuku. S tím by se také výrazně posílila myšlenka na vznik klinických pracovišť.

➤ První obory akreditované na Ústavu zdravotnických studií byly právě Všeobecná sestra a Porodní asistentka. Proč tyto obory?

Jednou ze základních podmínek pro zahájení studia jakéhokoliv oboru je dostatečný počet studentů. Z toho důvodu byly zvoleny tyto dva klíčové obory nelékařské zdravotnické péče. Kromě toho obor Porodní asistentka navazoval na dlouholetou tradici příprav porodních asistentek v Pardubicích z 30. let minulého století a na pozdější vzdělávání Diplomovaných porodních asistentek, který se vyučoval na Vyšší zdravotnické škole v Pardubicích.

➤ Když v roce 2007 první vysokoškoláci ukončili studium, vznikla z ústavu fakulta. Co vše se muselo pro tento krok udělat?

Přípravy na vznik fakulty jsme zahájili okamžitě po vzniku Ústavu zdravotnických studií. Dodnes si vzpomínám na větu prorektora Jiřího Cakla: „... a nyní by do pěti let mohla vzniknout fakulta.“ Zapůsobilo to na mě jako blesk z čistého nebe. Požadavek na vznik fakulty před nás postavil řadu úkolů. Bylo nutné zajistit dostatečný počet studentů, aby se fakulta stala samostatnou a ekonomicky soběstačnou jednotkou, museli jsme připravit a akreditovat další obory, a také zajistit dostatečný počet kvalitních odborníků, včetně habilitovaných učitelů.

➤ Nakonec se vám podařilo také založit v nemocnici kliniky. Ty byly výsadou především fakultních nemocnic. Jsou Pardubice výjimkou?

Když v roce 2002 vznikly první tři kliniky, byly v republice snad pouze dvě nebo tři výjimky, přesný údaj neznám. Jakmile však naše kliniky vznikly, několik přátel z jiných vysokých škol se mě dotázalo, jak jsme to dokázali. V té době existovala pouze vysokoškolská výchova lékařů na lékařských fakultách. Proto byl tento

krok naprosto výjimečný. Pro lepší pochopení chci vysvětlit, čím se klinika či klinické pracoviště liší od běžného nemocničního oddělení. Klinika, kromě zajištění vysokoškolské výuky na lékařské fakultě, dělá vědeckou činnost, publikuje, má zahraniční kontakty, pořádá konference i sjezdy a musí splňovat přísná kritéria ministerstev zdravotnictví a školství. Všechny tyto podmínky jsme beze zbytku plnili. Včetně toho, že k nám chodili na praxi i medicí z Hradce Králové, kteří absolvovali v Pardubicích předstátnicové stáže. Tedy podobná analogie vztahu fakultní nemocnice k lékařské fakultě, v našem případě Nemocnice Pardubice k Ústavu a později k Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice. Přiznání stejného statutu pro kliniku Neurologickou a Porodnicko-gynekologickou v pardubické nemocnici se zdařilo v roce 2008. Dnes, kdy řada vysokých škol vychovává studenty nelékařských zdravotnických oborů a má tak akre-

ditovány kromě Bc. i programy magisterské nebo program doktorský, je situace pravděpodobně o něco snazší. Přesto existuje stále ojedinělý počet mimofakultních pracovišť, kterým byl statut kliniky udělen.

➤ Od vzniku vysokoškolského Ústavu zdravotnických studií je to letos 20 let, fakulta slaví 15 let od založení. Když se ohlédnete, jak hodnotíte vývoj?

Při zpětném hodnocení musím bohužel konstatovat, že velmi rychlý vznik, rozvoj a zajištění chodu fakulty stály mnoho času a sil klíčové pracovníky, což bylo na úkor jejich habilitace. To si vyžádalo svou daň při ukončení obou doktorských programů. Nedostatek habilitovaných pracovníků totiž nedovoloval akreditaci programů nových. Pevně věřím, že v blízké budoucnosti na habilitaci dosáhnou starší zkušení akademičtí pracovníci i zástupci mladší generace. Určitě

je ale pravdou, že vznik Ústavu a později Fakulty zdravotnických studií i legislativní uznání tří klinických pracovišť pomohlo pardubické nemocnici, která tím získala v celorepublikovém měřítku na významu.

➤ Za ta léta se na vašich hodinách vystřídalý stovky studentů. Setkáváte se s některými z nich v praxi? Jaký je to pocit?

Každý učitel má radost, když se k němu přihlásí bývalý žák. Zvláště pak s poznámkou, že mu studium pomohlo při uplatnění v zaměstnání, a že na studium rád vzpomíná. Mnoho našich studentů končí na vzdálenějších pracovištích, proto nejsou tato setkání tak častá, o to jsou však hřejivější.

➤ Co byste vaší fakultě popřál do budoucna?

Odpověď je velmi jednoduchá. Soudržnost a přátelské vztahy všech zaměstnanců, také píli, vytrvalost a zájem o odborný růst všech akademických pracovníků.

CV

prof. MUDr. Arnošt Pellant, DrSc.

(1943)

- Řadí se mezi přední české otorinolaryngology a zasloužil se o rozvoj tohoto oboru na regionální, celorepublikové a mezinárodní úrovni.
- Jako jeden z prvních ORL specialistů používal už před 50 lety ultrazvukovou diagnostiku v oblasti krku.
 - Od roku 1996 je profesorem v tomto oboru.
 - Od roku 1966 působil na klinice Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, odkud v roce 1996 zamířil na ORL oddělení pardubické nemocnice, kde se stal primářem a později přednostou Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku.
 - Může se pyšnit 30letou pedagogickou zkušeností.
 - V roce 2002 se postavil do čela Ústavu zdravotnických studií a v roce 2007 se stal prvním děkanem nové Fakulty zdravotnických studií. Ve funkci pracoval dvě funkční období, na fakultě aktivně působí dodnes.

Galerie hodna univerzity

TEXT Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner, archiv Tomáše Lahody

Malíř, fotograf, restaurátor a také kurátor. Tomáš Lahoda z Fakulty restaurování spojí své jméno také s univerzitní galerií GU:, která se otevírá s novým názvem i obsahem. Nabídne pohled na současnou českou uměleckou scénu i výstavy zahraničních umělců.

• Proč by univerzita měla mít galerii?

Univerzita by se měla veřejnosti prezentovat nejenom výsledky studentů a vědeckých pracovníků, ale také uměním. Nejen pro studenty a zaměstnance, ale i pro veřejnost je to skvělá příležitost, protože mohou nahlédnout do toho, co se odehrává na výtvarné scéně. Univerzity ve Spojených státech mají běžně své vlastní galerie. V Dánsku mají školy dokonce své obrazové fondy. Univerzity nakupují umění a mají svoje velmi hodnotné sbírky. Obrazy zdobí jejich budovy, aby studenti i personál měli přístup ke kvalitnímu umění. Pro univerzity je to možnost, jak se prezentovat na veřejnosti a budovat svou image a značku.

• Koho byste chtěl v GU: vystavovat? Jaký je váš koncept?

Budou to kvalitní umělci. Chci vytvořit galerii, která bude mít vysokou úroveň a bude hodna univerzity. Převážně budu oslovovat české umělce, ale mám vizi naši scénu proložit i některými zahraničními. Budou to současné a moderní věci, které ale pořád spadají

do klasických médií. Galerie se zaměří na obrazy a fotografii, v menší míře i na trojrozměrné objekty a plastiky.

• Vy sám jste aktivní umělec, budou moci návštěvníci vidět i vaše díla?

Rád bych tu vystavil svá díla samostatně nebo společně s fotografiemi od jiného konkrétního umělce. Vidím určitou spojitost mezi tématy jeho černobílých fotografií a tématy mé série velkoformátových barevných maleb série LaGuardia. Námětově jde o podobné věci, proto by bylo zajímavé udělat jejich konfrontaci.

• Místo v sousedství Univerzitní knihovny, kde galerie bude, se změnilo. Jaké úpravy se tam dělaly?

Galerie byla takovým podivným koutkem za knihovnou. Byly tu zvláštní panely a vitríny a také prosklený roh do ulice, s nímž se nedá moc pracovat. Vytvořili jsme s kolegy z univerzity několik nových stěn, díky nimž vznikl docela veliký prostor, a nainstalovali

jsme rozptýlené osvětlení. Mým cílem byla minimalistická, čistá galerie oddělená od knihovny. To se nám povedlo.

📍 Za rok se v GU: vystřídá několik výstav. Jak bude probíhat jejich instalace?

Když se udělá dohoda s umělcem, musí se zajistit transport uměleckých děl. Autor je zabalí, přijede pro ně transportní firma, přiveze je do galerie. Vyloží se, rozbalí a pak je s autorem rozstavíme podél stěn. Klidně se budeme celý den snažit najít každému dílu vhodné umístění, aby instalace sledovala určitou logiku a dynamiku. Když bude rozmístění hotové, díla se pověsí. Také se musí zajistit pojištění děl, abychom byli kryti v případě krádeže a poničení. Stává se totiž, že někdo třeba nechtěně plátno prorazí nebo obraz shodí ze zdi. A pak se už jen zorganizuje vernisáž.

📍 Kdo podle vás budou návštěvníci galerie?

Galerie bude otevřená také veřejnosti, takže by bylo dobré, kdyby do ní zavítali nejen studenti a zaměstnanci univerzity. Věřím, že vybudujeme galerii, která si získá renomé, což přiláká další umělce a s nimi i další návštěvníky. Také bych chtěl do GU: přivést naše studenty z Fakulty restaurování. Rád bych je sem bral místo svých přednášek a udělal jim výklad, který by souvisel s vystavenými díly přímo v galerii. Chtěl bych také pozvat některé vystavující, aby i oni

pro naše studenty přednášeli nebo jim připravili workshop. Plánuji mimo jiné vystavovat díla, která budou pro studenty z restaurátorského pohledu zajímavá a problematická, což se u současného umění často děje.

📍 Proč je současné umění z pohledu restaurátora problematické?

Stará díla jsou většinou na plátně nebo na dřevě, kde není co řešit. V současném umění se používá téměř vše a samotný materiál má často význam. Nelze jej jen tak zaměnit za jiný, protože by se tím změnil význam díla. Některá díla jsou míněná tak, že mají stárnout a v čase se měnit, proto se používají materiály, které se třeba rozpadají. Nahradit je by znamenalo jít proti záměru autora. Jsou to moderní materiály, které nebyly původně určeny k tomu, aby se použily v umění. Například industriální barvy, které se velmi rychle mění, nebo molitan, který za rok začne měnit barvu a za pár let se rozdrolí. Takové případy jsou časté. Co s tím? Tato problematika je v restaurování současného umění velmi aktuální.

📍 Jakým tématům se věnujete ve své tvorbě vy?

Zajímají mě různá témata, která se od sebe velmi liší. Pracuji v sériích, takže určité téma se vždy dotkne celé série. Jednotlivé série se jeví jako zcela odlišné projekty s vlastní řečí. Tyto někdy až protichůdné

styly, žánry a způsob práce s různými tématy jsou však spojeny jednotícím konceptem a vnitřní logikou několika dominujících zájmů a strategií.

❗ V jedné sérii se věnujete reflexi konzumní společnosti a interpretaci reklam. Co v ní zobrazujete?

Reklama mě začínala zajímat, když jsem bydlel v Dánsku a zároveň učil v Brně. Pět let jsem létal každý týden tam a zpět, takže jsem strávil mnoho času na letišti. Při čekání jsem listoval časopisy a uvědomil si, že více než polovina obsahu jsou reklamy. Velká část na parfémů a na módní doplňky.

Každý produkt je navíc doprovázen obličejem – většinou ženským.

Napadlo mě udělat sérii z reklam na parfémů, kterou jsem nazval Ad Paintings. Malé děti jsem řekl, ať něco nakreslí podle reklamy. Rozhodl jsem se, že v obrazech spojuji dvojí vidění stejné předlohy, moji verzi s přístupem mé malé dcery. Když jsem pak začal reklamy xeroxovat, náhodou se mi to posunulo a obličej z toho vylezly úplně rozjeté. Bylo to zničené, přesto zvláště fotogenické. Zajímala mě na tom ta ošklivost a krása zároveň. Obličejové byly zdeformované a ošklivé, přitom bylo vidět, že jsou to hezké ženy. Flakony a rtěnky jsou v mé sérii velmi primitivní, převzal jsem je od dcery. Znamé parfémů se tak mění v bizarní toaletu v pokřiveném zrcadle dnešního světa.

❗ Na vašich dílech jsou také jeleni. Proč?

Série ironicky odkazuje ke klasické salónní malbě a k široké produkci pokleslého umění. Téma troubicího jelena je prototypem kýče. Chtěl jsem udělat sérii s jeleny, která nebude jen dalším kýčem, ale bude seriózní. Měl jsem vzdáleného příbuzného, který si jako myslivec jeleny amatérsky fotil. Použil jsem jeho fotky jako východisko a snažil se vrátit jelena zpátky na piedestal, kam patří. Jsou to mé nejrozměrnější obrazy. Největší měří na šířku téměř šest metrů a na výšku necelé tři. Koupila si ho IT firma a jelen nyní visí v jejich sídle.

❗ Kde všude na světě lze najít vaši tvorbu?

Když jsem vystavoval jeleny v New Yorku, přijela tam limuzína a z ní vystoupil chlápek. Prohlédl si výstavu a řekl: „Tohohle si kupuju, tady máte šek a pošlete mi ho do Utahu, já tam mám chalupu.“ Takže jeden skončil v dřevěném srubu a jeden koupila Italka, která si ho odvezla do Itálie. Mnoho mých děl visí v Dánsku, kde jsem žil. O mnohých ani nemám po-
nětí, protože se po čase třeba přeprodat. Když dcera začala v Dánsku chodit na střední školu, přišla jednou domů a říká: „Tati, u nás ve škole visí tvůj obraz.“

V Dánsku totiž existuje instituce s názvem Státní

fond umění, která nakupuje umění a rozmisťuje ho do státních institucí. Jedno mé dílo tak visí třeba na radnici v Kodani.

❗ Kromě autorské tvorby se věnujete také restaurování. Nedávno jste pomáhal s obnovou Rytířských sálů na Zámku Pardubice. Jaký byl váš úkol?

To byl docela oříšek. Jsou tam totiž zrestaurované fresky a jejich velké části chybí. Zadáni znělo namalovat tři chybějící fresky jako obrazy, které by byly rekonstrukcí toho, jak mohly předlohy k freskám asi vypadat. Měly se doplnit celé chybějící scény. Bylo jasné, že jsou to kvalit-

ní fresky zřejmě vycházející z Cranacha. Zobrazovaly třeba postavu, které chyběl obličej a část klobouku, takže jsme nejdříve doplnili klobouk, obličej, chybějící loket a dokonce i náhrdelník, protože jsme ji rekonstruovali podle podobné dámy od tohoto autora. Na jiném výjevu zbyla třeba jenom řada hlav s nosem a kloboukem a zbytek zcela chyběl. Nebyly tam celé figury. V takových případech jsem musel vyhledávat rytiny vojsk s podobnými klobouky ze stejné doby a snažit se tam postavy doplnit.

❗ Na čem pracujete jako restaurátor nyní?

Restauruji například velkoformátový renesanční portrét Marie Lichtenstein z portrétní galerie Zámku Mikulov nebo zcela přemalovaný barokní portrét šlechtice z portrétní galerie Muzea Jindřichohradecka.

CV

prof. akad. mal. Tomáš Lahoda

(1954)

- Po studiu Akademie výtvarných umění v Praze se přestěhoval za manželkou do Dánska, kde se stal uznávaným umělcem.
- Působil jako pedagog na Jutské akademii výtvarných umění v Arhusu v Dánsku a na Fakultě výtvarných umění v Brně.
- Je autorem 15 tematických sérií. Mnohá jeho díla visí v zahraničí a někteří ho považují za nejvšestrannějšího umělce své generace současnosti.
- Navrhnul interiér kavárny na letišti Kastrup v Kodani. Nemocnici v Břeclavi zase zdobí jeho nástěnná malba Pilulky.
- Pořádá přednášky a workshopy na univerzitách po celém světě.
- Je vedoucím Ateliéru výtvarné přípravy Fakulty restaurování Univerzity Pardubice.

Vždycky s helmou

TEXT Lada Součková • FOTO Radek Plžík

Kdy je partnerský vztah toxický? Jak poznat sexuální obtěžování? Jakým způsobem se chránit před pohlavními nemocemi? Na podobné otázky najdou teenageři odpovědi díky studentům z Univerzity Pardubice.

Studenti Fakulty filozofické otevřeli téma, které je pro mnohé tabu. Vytvořili brožuru, jež se zabývá sexuální výchovou žáků základních škol. Pomoci má nejen samotným teenagerům, ale také učitelům a rodičům, kterým napoví, jak s dětmi o těchto tématech mluvit.

Dospívají, dokončují základní školu, poznávají svět okolo sebe, sami sebe, svou sexualitu a také třeba i někoho jiného. Žáci osmých a devátých tříd stojí na prahu dospělosti a čeká je mnoho objevení, v němž mohou tápat. S tím by jim mohla pomoci novinka o sexuální výchově s názvem Vždycky s helmou. „Vzpomínali jsme, co nám rodiče v dětství říkali, co nás učili. Přestože jsem se já osobně musela podívat hodně let dozadu, v oblasti sexuální výchovy se za ta léta mnoho nezměnilo,“ popsala vyučující Lucie Hájková z Katedry věd o výchově, která více než třicetiletou skupinu studentů při zpracování materiálu vedla.

Mnozí učitelé základních škol přiznávají, že nemají sexuální výchovu podle čeho učit. Rodiče zase často

nevědí, jak o citlivých tématech se svými dětmi hovořit. I jim by příručka měla sloužit. „V dnešní době internetu děti potřebují něco, čím uvedete množství načerpaných informací na pravou míru. Řekli jsme si, že bychom mohli vytvořit materiál, který by udělal vzhled do této problematiky. Pomohlo by to rodičům, kteří o tom nechtějí hovořit nebo nevědí jak, a také pedagogům na základních školách, kteří nevědí, jak dětem tyto informace předat,“ upřesnila Lucie Hájková s tím, že primárně je brožura ale určená samotným dospívajícím, kteří se tímto tématem začínají intenzivně zabývat.

Studenti diskutovali nejdříve s řediteli a učiteli základních škol, kteří mají s výukou této výchovy zkušenosti. Ti jim poradili, ať příručku napíší, jako když mladí lidé mluví k mladým lidem. Studenti proto volili slova tak, aby se co nejvíce přiblížili mluvě žáků osmých a devátých tříd. Zároveň se radili i se samotnými potenciálními čtenáři, aby od nich zjistili, jaké informace by ocenili.

Název Vždycky s helmou se studenti třetího ročníku Humanitních studií rozhodli použít jako metaforu bezpečí. „Když se řekne slovo helma, pojí se s ním slovo bezpečí a bezpečnost. Nosíme ji třeba na kolo, protože chceme být v bezpečí, stejně by tomu mělo být i u sexu. V tomto případě se o tom ale tolik nemluví,“ vysvětlila studentka Petra Bartošová.

Než se však teenageři k samotné sexuální výchově dostanou, čeká je stránka, která jim upřesní, co je to partnerský vztah a jak by měl a neměl vypadat. „Každý žák umí definovat, co je to partnerský vztah, že to znamená mít přítele nebo přítelkyni. Chtěli jsme, aby také věděli, že každý vztah je jedinečný a individuální a nelze ho porovnávat se vztahy ostatních,“ řekla studentka Eliška Greplová. Studenti upozornili také na znaky, které by se ve vztazích objevovat neměly, a připomněli tím teenagerům, že se nemusí bát říct ne – na cokoli.

Zároveň se věnovali pohlavním nemocem, vhodné ochraně, ale také třeba sexuálnímu obtěžování, které popsali jako jednání se sexuálním podtextem, které je danému člověku nepříjemné. „Hodně lidí má v tomto směru nějakou negativní zkušenost, ale neumí ji pojmenovat. Mají špatnou vzpomínku, nepříjemný pocit, ale neuvědomují si, že šlo o sexuální obtěžování. Někdy je obtěžování i bagatelizováno. Oběť se svěří blízké osobě, která nad tím mávne rukou a řekne, že je to v pořádku. My bychom jim chtěli říct, že to v pořádku není. Pokud se necítí dobře, nemusí si to nechávat pro sebe,“ apelovala studentka Petra Bartošová, která celý projekt koordinovala.

Nebezpečí číhá i na internetu

Jedna z pěti hlavních kapitol nese název Internet, protože právě ten se pro mnohé teenagery stává hlavním zdrojem informací a pro některé dokonce jediným. Kromě varování před nepravdivými a zavádějícími informacemi čtenáři na stránkách najdou také rady. Jak nenaletět sexuálnímu predátorům, jaká rizika přináší sdílení různých obsahů nebo intimních fotografií. Dalším tématem, které je tabu, ale o kte-

rém je podle studentů v této době důležité mluvit, jsou pornofilmy. Ty mají v publikaci také své místo. „Kvůli sledování pornofilmů mají mladí lidé často velmi zkreslenou představu o sexu. Proto jsme se rozhodli toto téma zařadit, aby si uvědomili, že pornofilmy jsou jen filmy. Se scénáři i herci, a že náš sex se jim nemusí přibližovat,“ upozornila Petra Bartošová.

Publikaci uzavírá kapitola Pro rodiče, která jim má pomoci najít správnou cestu, jak o těchto tématech s dospívajícími mluvit.

Než skupina studentů brožuru publikovala, veškerý obsah posvětila psycholožka. „Chtěli jsme si být jistí, že po odborné stránce uděláme vše správně, abychom nenapáchali více škody než užitku. Na dětské duši lze ponechat šrám i jedním špatně použitým slovem,“ vysvětlila Lucie Hájková z Univerzity Pardubice

S brožurou se už seznámili i někteří pedagogové a žáci základních škol, a to především na konferenci, kterou studenti uspořádali. Pozvání přijaly také některé organizace, které se touto problematikou zabývají. Organizace Konsent, která se věnuje prevenci sexuálního násilí a obtěžování, toto téma na konferenci ještě rozšířila. „Zjistili jsme, že pedagogové nemají dostatečné podklady, nejsou dostatečně vzdělaní nebo nemají nástroje. Proto ti, kteří se to snaží vyučovat, musí hodně improvizovat a připravovat si vše sami,“ uvedla Karolína Křížová z organizace Konsent.

Vzhledem k tomu, že některé školy projevily zájem nejen o brožuru, ale také o přednášky, budou možná studenti jezdit přednášet přímo žákům. Zároveň už chystají volně dostupnou elektronickou verzi své publikace.

Z džungle rovnou do kampusu

TEXT Tereza Karanská, Lada Součková • FOTO Petr Špaček, Unsplash

Kokosy, palmy a prosluněná pláž. Student Fakulty ekonomicko-správní Enrique Lysoněk se vydal do ráje na Zemi jako soutěžící reality show Survivor. V týmu Azua bojoval na pustém ostrově o přežití. Měsíc vydržel s minimem jídla i věcí na okraji džungle. Útěchou za předčasné vypadnutí bylo, že se stihl vrátit na první den semestru.

📍 Jaké bylo první jídlo, které jste si dal po návratu do Česka?

Byl to McDonald's. Fakt jsem se na něj těšil a bylo to to první, co jsem si chtěl dát. První cesta, jakmile jsem přijel do Pardubic, vedla na hamburger u nádraží (smích).

📍 Někteří diváci namítali, že jste si žili v „luxusu“. Zhlédli, že jste měli třeba čaj.

Každého, kdo tohle řekne, bych tam nejraději vzal. Jestli je pro někoho luxus mít každý den ke snídani kokos, klidně mu ho dopřeju. Kokos ke snídani, kokos k obědu, kokos k večeři. Je pravda, že červený kmen Mao měl čaj, protože si ho vyvařoval z nějakých bobulí. My jsme bobule měli také, ale byly nezralé. Luxus to tedy rozhodně nebyl.

📍 Co vám z luxusu, na který jste zvyklý doma, nejvíce chybělo?

Největší diskomfort pro mě bylo jídlo a spánek na tvrdém. Doteď nemůžu spát v posteli a bolí mě záda. Postupně si zvykám a spím střídavě na zemi a na

matraci. Opravdu luxusní bylo počasí. Sluníčko neustále svítilo, jen občas zapršelo, jinak bylo pořád teplo. Ale to je tak vše.

📍 Už jsme mluvili o kokosu, ale co dalšího jste jedli?

Měli jsme rýži. Dostávali jsme kilo pro celý tým na týden, takže jsme si tak třikrát za týden dopřáli lžičku a půl neuvařené rýže na osobu. Bylo to hrozně málo. Když jsme měli štěstí, vyhráli jsme brambory nebo fazole a dělali si třeba polévky. Na začátku jsme také dostali lžíce, vidličky, hrníčky a hrnec. V první soutěži jsme navíc vyhráli sekeru, kladivo, pilu a provaz, což se nám hodilo.

📍 Jak jste na ostrově prováděli osobní hygienu?

Zuby jsme si čistili třeba vodou s popelem. Já jsem to teda zkusil jednou a rozedřel jsem si hned dásně, takže jsem to pak už nedělal. Zuby jsem si 24 dní nečistil. Protože jsme neměli jídlo, tak to nebylo ani tolik potřeba. A místo sprchy jsme měli oceán. I vlasy jsme si myli slanou vodou, díky čemuž jsme je měli úplně tuhé.

❶ Mohl byste popsat, jak probíhal běžný den?

Netuším, v kolik hodin jsme vstávali. Neměli jsme absolutně ponětí o čase a nedokázali jsme ho odhadnout ani ze slunce. Většinou jsem se ale budil za svítání, kdy jiní soutěžící už byli u ohně a sušili třeba věci. Ke každé snídani jsme si rozdělali kokos. Pak jsme udělali věci, které byly potřeba, jako bylo nošení dřeva. Na začátku jsme hromadně stavěli přístřešek nebo se řeklo, že jdeme na kokosy. Sbírali jsme je na pláži a nosili jich okolo deseti. Občas jsme chodili na ryby, ale brzy jsme to zavrhlí, protože jsme většinou nebyli úspěšní.

❷ A co jste dělali odpoledne?

Později jsme především odpočívali. Lukáš vyrobil ze dřeva šachy, čímž jsme si zkracovali chvíle. Do toho jsme se účastnili soutěží. Když jsme v nich získali nějakou odměnu, tak jsme po návratu z vyhraných surovin vařili. Nebo jsme se šli vykoupat do moře, smýt tu prohru a zchladit se. Večer jsme se chodili koukat na západ slunce. Sedávali jsme na pláži na lavičce, kterou opět vyrobil Lukáš. Měli jsme tam krásný výhled, na který budu vzpomínat do konce života. Později jsme spolu trávili čas u ohně, občas jsme zpívali. V noci jsem často spal pod širým nebem, protože jsme se pod přístřeškem nemohli všichni poskládat. Někteří se během noci budili a chodili pravidelně přikládat do ohně.

❸ Proč jste se do soutěže vlastně přihlásil?

Když jsem byl mladší, dávali ji v televizi a já na ni každý večer koukal. Bavili jsme se o tom ve škole a hroz-

ně to prožívali. Když vysílali Robinsonův ostrov (podobná reality show – pozn. red.), bylo to to samé. Už v té době jsem si přál, aby to bylo i u nás. V době, kdy Robinsonův ostrov přišel do Česka, mi bylo 17 let, takže jsem se nemohl přihlásit. A při covidu mě ani nenapadlo, že by to mohlo vyjít. Jednou jsem si ale projížděl TikTok, kde jsem zahlédl reklamu na

Survivor Česko & Slovensko. Ani vteřinu jsem nezaváhal. Hned jsem klikl a přihlásil se. Další den jsem natočil motivační video a odeslal ho.

❹ Začátek show byl kvůli pandemii posunutý. Co se dělo?

Přesně tak, bylo to kvůli tomu, že jsme měli covid. Netušíme, kde jsme ho chytli, všichni jsme byli před odjezdem testováni, přesto se tam nákaza dostala. Hodně z nás bylo nakonec pozitivních a já byl jeden z nich. Po celou dobu jsme byli v izolaci zavření na hotelovém pokoji.

❺ Přípravoval jste se na soutěž fyzicky i psychicky?

Od začátku jsem věděl, do čeho jdu. Věděl jsem, že tam budu mít velký hlad. Dva měsíce před soutěží jsem daleko více jedl a podařilo se mi trochu přibrat. Na ostrově jsem ale ztratil mnohem víc kil, než jsem

nabral před odjezdem. Snažil jsem se na hlad nemyslet a neříkat sám sobě, že hlad mám. Psychicky je to spíše o soužití s neznámými lidmi. Byla potřeba velká dávka tolerance.

❻ Šel jste do soutěže s nějakou taktikou?

Nějaké plány jsem měl, ale šel jsem tam s tím, že se může stát cokoli. Od začátku jsem věděl, že hra je

„Snažil jsem se na hlad nemyslet a neříkat sám sobě, že hlad mám. Psychicky je to spíše o soužití s neznámými lidmi. Byla potřeba velká dávka tolerance.“

„Netuším, v kolik hodin jsme vstávali. Neměli jsme absolutně ponětí o čase a nedokázali jsme ho odhadnout ani ze slunce. Většinou jsem se ale budil za svítání, kdy jiní soutěžící už byli u ohně a sušili třeba věci. Ke každé snídani jsme si rozdělali kokos.“

o aliancích. Mít alianci byl jeden z úkolů, který jsem si dal. Nečekal jsem, že to půjde tak rychle, že se najde tolik lidí, s nimiž bych měl podobný názor. Takže taktika byla asi jen udržet se co nejdéle, a také hrát čistě. I když bylo jasné, že se ve hře lže a taktizuje. Taktizoval jsem, ale nezalhal jsem ani jednou. Ta hra je také o zradě, ale to já neumím. Myslel jsem si, že když byl Survivor můj sen, tak se tam v tomto směru změním, ale nedokázal jsem to. A možná proto jsem tady.

❶ Vnímáte nějaké rozdíly mezi českou a americkou verzí Survivoru?

Kdybych měl porovnat herní systém, tak obrovsky rozdílné jsou duely, v nichž se rozhoduje, který ze dvou navržených hráčů ostrov opustí. Lidé to nemají rádi. Já jsem v duelu sice také vypadl, ale přesto jsem jejich zastáncem. Kompletně dokážou změnit hru a zamíchat kartami. Doufám, že se duely objeví i v amerických verzích. Diváci zkritizovali i to, že jsme měli na spaní deky. V Robinsonově ostrově měli účastníci zase více kusů oblečení, takže mohli spát v něm. My měli méně oblečení a místo něho deku.

❷ Říká se, že Survivor je takový katalyzátor vztahů.

Na pustém ostrově se lidé poznají velmi rychle. Na začátku se baví každý s každým, ale pak se některé vztahy prohlubují a některé zase uvadají. V této hře prostě nejde být zadobře s každým.

❸ Jaký byl návrat k sociálním sítím?

Byl to pro mě šok, v dobrém i špatném. Valila se na mě velká kritika a nenávisť. Snažím se nebrat si k srdci komentáře, kterých mám pod fotkou třeba 400. Jen malá část se většinou týká mě, ve zbytku se lidé hádají mezi sebou. Občas někdo kritizuje můj vzhled, což mi přijde úplně mimo. Ale v soukromých zprávách dostávám hodně podpory a konstruktivní kritiky, jak

jsem to měl udělat líp a podobně. Za to jsem vděčný a také jsem rád, že mi narostl počet fanoušků.

❹ Koukal jste se zpětně na odvysílané díly?

Jen na některé. Mrzí mě, že mi vystříhli moji častou větu, že je to Survivor a člověk nikdy neví, co se na ostrově stane. Rozumím tomu, že stříh je udělaný tak, aby bavil diváky. Když jsem se díval od 10. dílu dál, přišlo mi to dobré a nic mi v tom nechybělo. Ale pro každého je zásadní něco jiného. Pro mě to byly hry, ale chápu, že lidé chtěli třeba víc vidět, jak na ostrově žijeme.

❺ Když jste byl na ostrově, probíhalo tady zrovna zkouškové. Jak jste si to zařídil?

Poslal jsem paní proděkance sáhodlouhý email, kde jsem se snažil vše vysvětlit. Vlastně jsem jí napsal, že někam pojedu, nevím kam, nevím, kdy budu odjíždět a ani kdy se vrátím, ale že potřebuju odložit zkouškové období. Podle mě si musela myslet, že jsem blázen, protože soutěž neznala. Ale vyšla mi maximálně vstříc a poradila mi, co si mám zařídit. Měl jsem tedy odložené zkouškové období a potenciálně i začátek letního semestru. Nakonec jsem se ale vrátil přesně na první den semestru. Nyní toho mám hodně, ale doteď jsem si užíval a plnil si sen, takže je potřeba zabrat.

❻ Co vám dal Survivor do života?

Určitě nový pohled na lidi a svět okolo. Bylo tam 11 lidí, které jsem vůbec neznal, a najednou jsem s nimi měl žít. Dal mi i toleranci, která tam byla hodně potřeba. Také jsem získal zkušenost s natáčením a účastí v takto obrovském projektu. Když se teď řekne Survivor, vybavím si hlad, soutěže, soužití s lidmi, aliance a podobně. Už vždycky budu vědět, že hlad se dá vydržet. Je totiž jen v hlavě.

JAK ZACHRÁNIT ŽIVOT

nanečisto

TEXT Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner

Budoucí záchranáři z Fakulty zdravotnických studií se na svoji profesi připravují teoreticky i v praxi. Ve třetím ročníku ale mají jedinečnou šanci. Zkusit si svoji práci v extrémní situaci, a přesto nanečisto. Lektori pro ně i letos připravili nácvik události s hromadným postižením osob. A studenti-záchranáři měli za úkol zachránit co nejvíce lidí v koordinaci s ostatními záchrannými složkami.

2

FOTO 1: Hasiči a záchranka dostávají zprávu, že u chrudimského letiště se stala vážná dopravní nehoda. Na místě je velký počet zraněných. K nehodě vyjíždí s blikajícími majáky hasičský vůz a pět sanitek.

FOTO 2: Nehoda vypadá velmi reálně. Autobus se střetl s osobním autem, které zůstalo ležet na boku. Dívka cestující v autě je na místě mrtvá. Je potřeba zachránit další cestující a pomoci zraněným.

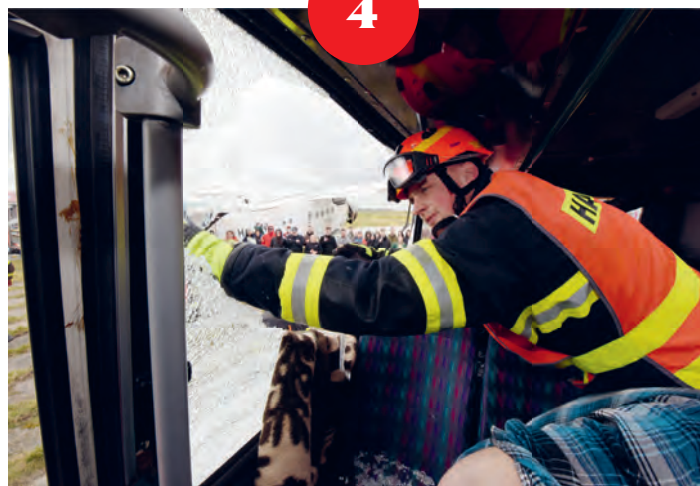
FOTO 3: Zdravotníci nečeká hezký pohled. Autobus převážel okolo 20 cestujících a téměř všichni jsou zranění. Někteří leží bezvládně v uličce, jiní, celí zakrvácení křičí o pomoc. Maskéři odvedli skvělou práci. A studenti prvního ročníku si zkouší své herecké nadání v rolích těžce i lehce zraněných.

FOTO 4: Při hromadném neštěstí funguje přesný systém organizace. Hasiči počítají zraněné, počet hlásí ostatním členům zásahu. Jejich úkolem je dostat všechny bezpečně z autobusu. Dveře ale nefungují, proto rozbíjejí okno.

3

4

5

6

7

FOTO 5: Hasiči oknem vynášejí cestující na nosítkách.

Ti, kteří jsou toho schopní, se dostanou z autobusu po žebříku sami.

FOTO 6: Poté hasiči předávají pacienty záchranářům. Ti je nejprve třídí podle priority odsunu. Lidé s červenou kartou mají ta nejzávažnější zranění a musí se dostat do nemocnice jako první. Další skupinou jsou „žlutí“, jejichž zranění jsou méně závažná. Třetí skupinu tvoří lidé s drobnými zraněními, kteří jsou označeni zelenou barvou.

FOTO 7: Roztříděním pacientů ale práce zdravotníků nekončí.

Musí podle priorit udělat nezbytné úkony ke stabilizaci pacientů a pak je připravit na převoz do nemocnice.

FOTO 8: Na místě je pořádný šrumec. Všude pobíhají lidé v kombinézách a na první pohled se zdá, že převládá chaos. Záchranáři ale mají svoji práci rozdělenou a vše pod kontrolou.

Situaci řídí velitel zásahu, kterým je jeden z hasičů.

FOTO 9: Vedoucí zásahu přitom neustále komunikuje s vedoucím zdravotnického týmu a s vedoucím skupiny, která se stará o převoz zraněných osob do nemocnice.

FOTO 10: Studenti nakládají už několikátého pacienta do sanitky, když v tu chvíli uslyší „STOP!“. Vyučující akci po 45 minutách ukončuje. Záchranáři si mohou oddychnout. A pacienti? Ti konečně opouští svoje role a začínají se usmívat. Konec to však ještě není. Studenty totiž čeká tzv. debriefing, tedy skupinový rozbor mimořádné události.

10

Když studium přehluší válka

TEXT Lada Součková • FOTO Lada Součková

Byl čtvrtek 24. února. Probudili se do dne, který měl být jako každý jiný. Studentský. Čekaly je přednášky, semináře a milá setkání s přáteli v kampusu. To ráno se ale probudili do války. Do války, kterou si nepřejí. Desítky ukrajinských studentů, ale také těch ruských, se společně s českými shodují na jednom. Není to válka mezi Rusy a Ukrajinci. Je to válka Vladimíra Putina.

O zahájení ruské invaze na Ukrajinu se většina studentů dozvěděla hned ráno, jakmile vzali do ruky telefon. „Najednou mi přišlo velké množství SMS zpráv. Maminka mi napsala, že začala válka,“ popsal prvotní šok ukrajinská studentka Viktoriia Safonenko, studentka Fakulty ekonomicko-správní. Další studenti dostávali zprávy s konkrétním popisem toho, co se v jejich rodné zemi děje. Příbuzní jim psali, že ruská armáda bombarduje Kyjev a Charkov. „Už to začalo!!! Nespíme od pěti od rána. Jsou slyšet výbuchy,“ četla děsivou zprávu od rodiny z Kyjeva Alona Podzega, která dokončuje studium na stejné fakultě a pro Univerzitu Pardubice také pracuje.

„V únoru všichni říkali, že možná přijde válka. Já tomu ale nevěřila. Žijeme v 21. století, nerozumím tomu, že se tyhle věci mohou v této době dít,“ nechápe Ukrajinka studující na Fakultě filozofické Daria Smirnova, která má špatné vzpomínky už na konflikt v roce 2014. „Do školy přišli vojáci se samopaly a říkali, že máme jít domů. Běžela jsem naproti babičce, plakala jsem a volala na ni, že je válka. Přestěhovali jsme se kvůli tomu z Luhanska do Oděsy. A je to tu zase. Nenapadlo mě, že za 20 let svého života zažiju hned dvě války,“ povzddechla si. Přesto se čtvrtek 24. února zapsal do historie Ukrajiny i celé Evropy černým písmem.

Život na Univerzitě Pardubice jako by se pro ně na chvíli zastavil. Přednášky šly ten den stranou, studium přehlušila válka. Motivaci sbírat nové znalosti vystřídal smutek, strach a hněv. „I kdybych šel na přednášku, vůbec bych se nesoustředil. Pořád jsem myslel na to, jestli je moje rodina v pořádku,“ svěřil se student Dopravní fakulty Jana Pernera Roman Pokhodoshchuk, který v sobě sváděl velmi těžký boj. Ještě ve čtvrtek se chtěl sbalit a jet domů, aby se zapojil do bojů a bránil svou zem. Rodina se ho ale snažila přesvědčit, aby nejezdil. „Mám zůstat v Česku, abych tu mohl pomoci ostatním Ukrajincům, kteří se rozhodnou přijet sem,“ dodal mladý muž s tím, že mnoho jeho spolužáků z bývalé školy už je na frontě. Domů se chtěli rozjet téměř všichni. „Každý den je pro mě hodně těžký, chtěla bych být s rodinou, velmi se o ni bojím,“ přitakala Viktoriia s tím, že její tatínek je připravený Ukrajinu bránit. „Doma si vyrábí Molotovovy koktejly, aby ochránil naši rodinu a naše město,“ dodala. Někteří však ani nevědí, zda se mají kam vrátit a co s jejich domovem je. „Když se dívám na fotky zničeného Kyjeva, mého města, bolí mě srdce. Absolutně netuším, v jakém stavu může být náš dům,“ popisovala své emoce studentka Fakulty ekonomicko-správní Liza Ryzhuk.

Někteří se měli se svými příbuznými v březnu vidět, plánovaná setkání ale najednou byla nemyslitelná. Rodiny od sebe zůstaly odtržené. „Víkend po začátku okupace jsem měla být doma. Měla jsem jíst babiččiny vareniki a probírat s rodiči, co je nového. Bohužel se to nestalo,“ posteskla si Alona. Daria zase chtěla své narozeniny oslavit se svou rodinou, která za ní plánovala přijet do Pardubic. „Chtěla jsem to oslavit s maminkou, tatínkem, babičkou, dědečkem i sourozenci. To už se ale nestane,“ řekla Daria.

Válka na Ukrajině začala mít ale také velký dopad na finance studentů. Rodiče už jim nemohli posílat peněžní podporu jako doposud. A tak se pro ně život v Pardubicích stal o něco složitějším. Velmi narychlo tak studenti začali hledat další brigády, aby se zvládli uživit. „Musím chodit do práce a vydělat nějaké peníze, abych se stala finančně nezávislá a mohla poslat nějaké peníze i rodině. Chodím na brigády, ale výdělek je kvůli daním jen omezený. Navíc pro mě musí být primární studium – to je důvod, proč jsem tu. Takže jsem děkana požádala o mimořádné stipendium,“ svěřila se Daria.

Mimořádné stipendium je jednou z několika forem pomoci, kterou Univerzita Pardubice svým studentům z Ukrajiny nabídla. Vedení univerzity odsoudilo bezprecedentní ruskou invazi, která nevykazuje žádnou úctu k principům demokracie a základním hodnotám Evropské unie ve 21. století, a krátce po začátku války nabídlo mimořádné stipendium studentům v tíživé situaci a vyjde vstříc i těm, kdo budou mít problémy splnit kvůli válečnému konfliktu povinnosti spojené se studiem. Hned ve čtvrtek také začaly po celém kampusu vlát ukrajinské vlajky, které mají vyjádřit alespoň symbolickou podporu a nesouhlas s válkou. Do žluté a modré se zbarvilo dokonce i univerzitní logo.

Pomoc se týká všech studentů zasažených válkou, takže i těch ruských. Studenti, kteří do Čech přijeli studovat z Ruska, se také potýkají s finančními problémy. Navíc není jisté, zda nebudou muset studium ukončit předčasně a vrátit se do své země, protože nedostanou víza. „Kvůli Putinově válce mi rodiče nemohou poslat peníze, a bojím se, že mi neprodlouží víza a nebudu moci dostudovat. Já ale do Ruska zpát-

„Víkend po začátku okupace jsem měla být doma. Měla jsem jíst babiččiny vareniki a probírat s rodiči, co je nového. Bohužel se to nestalo,“ říká studentka Alona.

ky nechci. Není to ale nic proti tomu, co prožívají lidé na Ukrajině, Ukrajinci jsou pro mě jako bratři a nyní jsou pod palbou. S tím se nikdy nesmírím," prohlásil student Fakulty ekonomicko-správní Ivan Knyshov. S válkou nesouhlasí on ani jeho rodina, která proti Putinovi aktivně vystupuje. Jeho otec byl dokonce vězněn za to, že bojoval proti politickému režimu v Rusku. „Demokracie a svoboda v Rusku prostě neexistují, jednotlivá slova jsou používána, ale vláda je chápe naprosto jinak. Proto mě rodiče poslali do Česka – abych vyrůstal v demokratickém a svobodném státě," popsal Ivan, který stojí za svými ukrajinskými spolužáky. Zatímco ti ruští své ukrajinské spolužáky podporují, ti ukrajinští vědí, že jejich vrstevníci válku nezačali. Vznikla tu dokonce rusko-ukrajinská přátelství, která přetrvávají i v této době – ani zbraně, ani válka tyto vazby nezpřetrhá. „Mám tu ruskou kamarádku. Vím, že ona za válku nemůže a nevybrala si ji. Kamarádíme se stále, mám ji ráda," řekla Liza.

Láska vs. válka

Někteří ruští a ukrajinští studenti dokonce vytvořili páry. Také láska odolává válce. Partneři se účastní demonstrací v Praze a stojí jeden za druhým. Například Ukrajinec Oleksandr Korolov z Fakulty ekonomicko-správní v Česku našel osudovou lásku, když se seznámil s Ruskou Marií, která studuje Fakultu chemicko-technologickou. „Válka nás nerozdělí. Kdyby nebyla se mnou, asi bych tuhle situaci ani nezvládl.

Nevadí mi, že je z Ruska. Válku a Putina nepodporuji," vysvětlil Saša. Jeho přítelkyně s válkou nesouhlasí a její rodiče jsou na ni za to pyšní, také oni válku nechtějí. Ani oni ale nemohou své dceři kvůli opatřením ruské vlády dále posílat peníze. Saša tak se svou přítelkyní jeden celý den strávil obíháním bankomatů po celých Pardubicích, ze kterých se snažili vybrat co nejvíce peněz, protože věděli, že její karty brzy přestanou fungovat.

Studenti obou skupin nacházejí alespoň malou útěchu v podpoře, která se jim dostává ze strany České republiky a jejích občanů. „Je pro nás velmi důležité vědět, že v tom nejsme sami," doplnila Viktoriia. Na Univerzitě Pardubice vzniklo mnoho iniciativ, které dávají podporu Ukrajině. Fakulty vyhlášovaly sbírky materiálu, který poté poslaly uprchlíkům, ukrajinským vojákům a rodinám odštěpeným od základních potřeb. Na Hudebním benefičním večeru pro Ukrajinu zase studenti vybírali peníze na podporu ukrajinských lidí. A Katedra tělovýchovy a sportu uspořádala Jógu pro Ukrajinu, na níž se platilo dobrovolné vstupné, které putovalo na pomoc ukrajinským občanům. Celou jednu budovu kampusu, v níž dříve sídlily koleje, navíc Univerzita Pardubice nabídla městu a kraji jako možné ubytování pro stovky lidí prchající před válkou. Univerzita Pardubice také přijímá další ukrajinské studenty, kterým válka vzala možnost studovat na svých univerzitách.

O HISTORII RUSKA

S historikem Zbyňkem Vydrou z Fakulty filozofické

TEXT Tereza Karanská, Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner

❶ Jaká doba nejvíce ovlivnila vývoj Ruska?

Z mého pohledu jsou to 60. léta 19. století. Bylo zrušeno nevolnictví a nastaly reformy, které měly Rusko udělat konkurenceschopnější vůči vyspělým evropským státům. Car se sice snažil zemi modernizovat, ale stále zachovával autokratické řízení a chtěl mít reformní proces pod kontrolou. V tomto vidím paralely k současnému Rusku. Také se mluví o modernizaci, ale už ne o liberální demokracii, jak ji chápeme na Západě. V dějinách Ruska sehráli zásadní roli také Lenin a Stalin. Bez Lenina by nevznikl Sovětský svaz. Stalin na něj navázal a transformoval Rusko z agrární země v průmyslovou velmoc, avšak za cenu obrovských obětí. To bylo ale v bolševickém hodnotovém systému v pořádku. Stalin k tomu přistupoval pragmaticky – země se musí modernizovat, smrt milionů lidí je vedlejší. Podařilo se mu vyhrát druhou světovou válku, čímž posílil pozici Sovětského svazu, který se stal jednou ze dvou supervelmocí. To je Stalinovo dědictví, které má i dnes v Rusku mnoho obdivovatelů. Obraz Stalina se navíc v současné ruské propagandě stal černobílym. Záměrně se opomíjí zločiny proti vlastnímu obyvatelstvu, hladomor, masové čistky a zdůrazňují se jen úspěchy jako vítězství v druhé světové válce, budování průmyslu a podobně.

❷ Jak byste popsal dnešní Rusko a Vladimíra Putina?

Dnešní Rusko psychologicky trpí tím, že už není v postavení supervelmoci, jako tomu bylo v éře Sovětského svazu. Snaží se to nějakým způsobem zvrátit a vykompenzovat. Zatím se mu to moc nedaří. Do hlavy Putinovi nevidí asi nikdo. Prezidentem je s přestávkami 20 let, takže je klíčovou postavou, která ztělesňuje

je novou éru Ruska. Legitimní je otázka: Co bude po Putinovi? Kolem něj se zatím neobjevuje žádná jiná výrazná figura, která by ho mohla zastoupit. Ale i Putin se v Kremlu objevil jako relativně málo známá postava. Rychle si získal popularitu Rusů, a to i díky kontrastu s prezidentem Jelcinem, jehož éra byla chaotická, zkorumpovaná a plná skandálů.

Putin se jevil jako mladý, perspektivní politik, který neodpovídá stereotypu Rusa. Nepije, je to sportovec a pro řadu žen idol. S tím pracuje propaganda i nyní. Dvacet let buduje kult silného prezidenta, který se o Rusy dokáže postarat, vyřeší úplně všechno a současně není zkorumpovaný. Je to iluze, k níž se řada Rusů ráda upnula.

❸ Proč je Ukrajina pro Rusko důležitá?

Polovina Ukrajiny byla součástí ruského impéria od 17. století a zbytek Rusko získalo v 18. století. Téměř celé teritorium dnešní Ukrajiny bylo jeho součástí staletí. Ruské elity odmítaly velmi dlouho uznat existenci nezávislého ukrajinského národa. Celé 19. století byla ukrajinština potlačována a ruští carové a ministři tvrdili, že ukrajinský národ neexistuje, že je to pouze větev ruského etnika. V rámci Sovětského svazu byla Ukrajina svazovou republikou. Nikdo nepředpokládal, že by jednou mohla být nezávislá. Stejně tak nikdo, až do roku 1990, ani vážně neuvažoval o rozpadu SSSR. Ukrajina byla vždy brána jako integrální součást Ruska. Koneckonců ruská identita vyrůstá z území Ukrajiny. Rusko se odkazuje na Kyjevskou Rus jako na svůj historický základ. I proto Rusko chce minimálně udržet Ukrajinu v ruské sféře vlivu. Existuje však celá řada obyčejných Rusů, kteří se smířili s tím, že Ukrajina je nezávislým samostatným státem, berou ji jako souseda a nevidí v tom problém.

**„Putin se jevil jako mladý, perspektivní politik,
který neodpovídá stereotypu Rusa.
Nepije, je to sportovec a pro řadu žen idol.
S tím pracuje propaganda i nyní.“**

O LIDECH V RUSKU

Se sociálním antropologem Tomášem Boukalem z Fakulty filozofické

TEXT Tereza Karanská, Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner

• Jací jsou Rusové a proč podporují Putina?

Obyčejní lidé z Ruska jsou otevření a přátelští. Pustí mě k sobě domů, když potřebuju někde přespát, a vždy jsou ochotni pomoci a poradit. Moje zkušenosti z Ruska jsou i díky tomu většinou pozitivní. Mnozí Rusové nesouhlasí se současnou politikou. Vadí jim korupce, ale jejich nenávist nebývá směřována přímo k postavě prezidenta Putina. Toto jeho vnímání by se dalo připodobnit k carovi. Také se věřilo, že kolem cara jsou špatní bojaři, ale on sám je dobrý. To stejné bylo se Stalinem, který je dodnes velkou částí Rusů považován za pozitivní postavu. Podle mě se část lidí bojí nestability, která by mohla přijít, kdyby Putin padl. V Rusku byly hodně složitým obdobím 90. léta. To, co jsme viděli u nás v seriálu z této doby, byl jen slabý odvar toho, co se odehrávalo v Rusku. Tam to bylo mnohem brutálnější, vládly gangy, zabíjelo se úplně běžně. Když koncem 90. let nastoupil Putin, začalo se to měnit, a navíc se v té době pozvedla i ruská ekonomika. Přestože pro řadu lidí není ideální, vidí v něm záruku určité stability. Putin si také už řadu let společnost připravuje, aby mu byla loajální. Kdo chtěl pracovat na nějakém vyšším postu, loajalita se od něj očekávala, policisté a lidé v armádě zase mají velmi vysoké platy.

• Jak je možné, že má ruská propaganda v době internetu takový dopad?

Je to tím, že neexistuje mnoho nezávislých zpráv v ruštině. Nezávislá média byla likvidovaná už řadu let. Poslední, státem nekontrolovaný kanál byl před lety vytlačen jen na internet a teď byl zakázán i tam. Na internetu jsou nezávislé články v ruštině,

mnozí Rusové je ale najít neumí nebo nemají vůbec přístup k internetu. V Rusku není tak snadné dostat se k informacím jako u nás. Nedávno jsem viděl televizní anketu, v níž se lidé ptali, co si o konfliktu myslí. Jedna paní řekla: „Já nechci vidět fotky, já podporuju Putina.“ Myslím, že to je i o tom, že si lidé nechtějí nechat vzít své přesvědčení. Raději se dívají na první ruský kanál, než aby riskovali, že zažijí psychický otřes.

• Změní válečný konflikt váš pohled na Rusko?

Určitě ho ovlivní. Dlouhodobě jsem proti Putinovi, jeho politika šla vždy špatným směrem. Občanské svobody jsou potlačované dlouhodobě. Rusko jako takové mám ale rád. Velmi mě však zasáhla obrovská pasivita obyčejných Rusů vůči tomu, co se děje. Kdybych viděl, že do ulic vyšly ne slabé tisíce, ale velké zástupy, mohl bych říct, že jsem se v obyčejných lidech z Ruska nespletl. Jenže pravda je, že svou pasivitou to nechali dojít až do současného stavu. Tohle se nestalo teď, to se děje už dlouho. Lidem v Rusku nepřišlo divné, že se najednou nemohli shromažďovat. Takové zákazy tam jsou už roky a oni proti tomu skoro nic nedělali. Nemuseli si nechat líbit, že člověk někam přijde vyjádřit svůj názor a oni ho za to mohou legálně perzekuovat. Nemuseli si nechat zlikvidovat veškerá nezávislá média. To mě na Rusech zamrzelo. Mluví se o tom, že jsou ovládaní propagandou, ale já jsem přesvědčený o tom, že část z nich opravdu souhlasí s tím, co se nyní děje. A není to jen o jejich neznalosti. Ideou Putina je, že vše sjednotí a vezme si, co mu patří. A myslím, že část lidí s ním souhlasí.

Šotouš s láskou k Ukrajině

TEXT Tereza Karanská, Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner, archiv Petra Bystroně

**Láska k dopravě a Ukrajině přerostla v dobrý skutek. Student
Dopravní fakulty Jana Pernera Petr Bystroně se jako řidič
autobusu vydal na ukrajinské hranice pro uprchlíky.**

❶ Jak vznikl nápad vyjet na Ukrajinu a pomoci uprchlíkům?

Situace na Ukrajině eskalovala ve čtvrtek, když jsem měl ranní směnu. O půl šesté ráno jsem se při pauze dozvěděl, že vypukla válka. Ihned jsme si začali psát s přáteli, načež jeden kamarád dostal nápad, že sežene autobus a že tam pojedeme. Bez jakéhokoliv váhání jsem cítil nutnost se toho zúčastnit a udělat něco dobrého.

❷ Jel jste tam jako řidič autobusu. Proč jste si udělal řidičák na autobus?

Už jako malý jsem chtěl být řidičem tramvaje, ale udělat si papíry stojí klidně až 200 tisíc korun. Pro mě jako pro studenta je to nemyslitelná částka. Řízení mě ale vždy lákalo, takže jsem se rozhodl pro autobus, který byl pro mě jak po finanční, tak i časové stránce více dostupný.

❸ S čerstvým řidičákem jste usedl za volant jednoho ze dvou autobusů. Kde jste k nim přišli?

Ani by mě nenapadlo, že budu mít měsíc hotové papíry na autobus a už pojedu tak daleko, a navíc pro válečné uprchlíky. Autobus nám poskytl kamarád, který s ním běžně zajišťuje takzvané subdodávky pro Pražskou integrovanou dopravu, případně náhradní autobusovou dopravu za vlakové spoje. Druhý autobus, který nakonec směřoval na Slovensko, poskytl další účastník naší výpravy.

❹ Jak cesta probíhala?

Ještě ten den kluci vyjžděli z Prahy, ale já jsem přistoupil až v Pardubicích přibližně v sedm hodin večer. Cesta na ukrajinsko-polskou hranici nám zabrala něco přes 10 hodin. Bylo super, že v našem autobusu jsme jeli tři s řidičským oprávněním, takže jsme se mohli za volantem střídat. Díky tomu jsem se mohl na zadních sedadlech na chvíli prospat. Cestou jsme udělali přestávku v Ostravě a v Katowicích, takže na hraniční přechod Medyka u města Přemyšl jsme dorazili před sedmou hodinou ráno.

❺ Co jste vezli s sebou?

Jedna paní z Vysokého Mýta, která vlastní lékárnu, se nabídla, že nám do autobusu dodá léky, výživu pro děti a další věci. Vše jsme na hranicích naložili do jiného autobusu, který pokračoval přímo do města Černivci na západní Ukrajině.

❻ Jak to na hranicích vypadalo?

Bylo to dosti chaotické. Nedalo se tam autobusem dojet, jelikož tam bylo množství zaparkovaných aut a dopravu usměrňovala policie. Zastavili jsme asi tři kilometry od přechodu a dál jsme šli pěšky. Lidem, kteří se to snažili organizovat, jsme nabídli, že máme autobus s 50 volnými místy a můžeme bezplatně zajistit přepravu do České republiky. Jeden ukrajinský dobrovolník to vyhlásil prostřednictvím megafonu.

Bez tohoto člověka, který tam byl už 18 hodin, by organizace byla ještě v horším stavu.

❼ Kolik tam bylo lidí?

V tu dobu tam nebyla hlava na hlavě. Lidé byli dost rozprostření, někteří byli na vlakové stanici v Přemyšli, jiní na přechodu. V té době byli na hranicích především ti, kteří tam přijeli svým autem, nebo na ně čekali příbuzní a známí, kteří je odvezli. Mnozí se navíc k hranicím ještě ani nestihli dostat. Nyní je situace daleko horší, jelikož je tam mnoho osob, které nemají vlastní dopravu a jsou zcela odkázané na pomoc.

❽ Kolik lidí jste tedy vezli do České republiky?

Převezli jsme pouze matku s dcerou ze Lvova. Taxíkem se dostaly na okraj Lvova, dál je ale řidič odmítl odvézt. Poté musely jít 30 kilometrů pěšky a čekaly

18 hodin ve frontě na hraničním přechodu. Autobus se nám nepodařilo obsadit, protože na hranicích nebylo ještě moc lidí, byl teprve druhý den války a spousta lidí se nestihla k hranicím dostat. Kdybychom přijeli třeba o dva dny později, tak vezeme určitě více lidí.

❾ Váš druhý autobus byl ale naplněn více.

To je pravda. Původně jsme měli jet za sebou, ale nakonec jsme se dohodli, že naše výprava pojedou podle plánu do Polska a oni zkusí jet na Slovensko, konkrétně do Užhorodu. Druhá skupina byla úspěšnější, protože zajišťovala svoz od hranic do nejbližšího slovenského města. Do Česka se

pak vracela s 15 Ukrajinci. Celkem jsme tedy z hranic do České republiky přivezli 17 lidí.

❿ To je slušné číslo. Kde jste ženu s dcerou vysadili?

Shodou okolností jsme je vezli do Ostravy, což je mé rodné město. Čekal tam na ně manžel a otec, který v Česku už mnoho let pracuje. Bylo to velmi dojemné až srdceryvné setkání. Přestože Ukrajinky absolvovaly k hranicím strastiplnou cestu, měly jeden kufr a zbytek živobytí nechaly za sebou, působily obě velmi klidně a vyrovnaně. Byly opravdu silné.

⓫ Jak jste se s nimi dorozumívali?

Já umím rusky a díky častým návštěvám Ukrajiny také trochu ukrajinsky. Navíc jsme s sebou měli rodného mluvčího. Jel s námi kamarád, který měl na hranici vyzvednout svou ženu. Ona je ale až z Charkova a do té doby se nestihla na hraniční přechod dostat. Povedlo se jí to až o čtyři dny později. Ale on se tam pro svou milou vrátil. Válka jim vlastně pomohla být zase spolu. Jsou manželé mnoho let, ale několik let byli kvůli práci odloučení. To samé platí pro ženu, kterou jsme přivezli do Ostravy. Díky válce se lidé, které rozdělila před lety práce, mohli setkat a budou spolu moci trávit více času. Snažím se na tom hledat alespoň něco pozitivního.

„Ani by mě nenapadlo, že budu mít měsíc hotové papíry na autobus a už pojedu tak daleko, a navíc pro válečné uprchlíky.“

„Nebudu se tajit tím, že jsem šotouš. A na Ukrajině je mnoho atraktivních vozidel a provozů, s nimiž je spojená ta anarchie. Mají tam třeba kolejový svršek v naprosto havarijním stavu.“

📍 Jezdíváte na Ukrajinu každý rok. Čím vás země fascinuje?

Poprvé jsem tam byl v 17 letech s přáteli. Země mě natolik uchvátila, že se tam vracím každý rok. Je plná dobrodružství a baví mě zdejší anarchie. Pojí se s tím i můj zájem o dopravu. Nebudu se tajit tím, že jsem šotouš. A na Ukrajině je mnoho atraktivních vozidel a provozů, s nimiž je spojená ta anarchie. Mají tam třeba kolejový svršek v naprosto havarijním stavu. U nás by si běžný člověk ani nedovedl představit, že by po takových kolejích mohla ještě vůbec jezdit tramvaj.

📍 Letos budete muset výlet ale nejspíš vynechat.

Letos to asi nevyjde. Měl jsem tam jet týden před začátkem semestru. Kolovaly informace, že boj začne až po olympiádě, tak jsem si myslel, že by to mohlo vyjít. Nakonec jsem ale nejel, protože jsem nastoupil do Dopravního podniku města Pardubic a jezdil jsem s autobusem. Navíc už by to bylo hodně riskantní a nebezpečné. Zpětně toho ale trochu lituju, cítil jsem, že to je poslední šance, kdy bych mohl zažít Ukrajinu takovou, jakou jsem ji vždycky znal.

📍 Jaká teď Ukrajina podle vás bude?

Jsem si jistý, že nebude taková jako kdysi. Velmi ji ovlivní, že zemi opustilo několik milionů lidí a další ji ještě opustí. Jsou zničená města a infrastruktura a kdo ví, jaký tam bude politický režim.

📍 Co rodiče říkali na to, že ve válce jedete na ukrajinské hranice?

Zvažoval jsem, jestli jim to vůbec říkat, protože jsem nechtěl, aby měli strach. Svědomí mi to ale nakonec nedovolilo a řekl jsem jim to. Čekal jsem reakce, ať nejezdím a podobně. Ale protože maminka má Ukrajinu také moc ráda, tak mou cestu zcela chápala a byla na mě hrdá.

📍 Budete jezdit na Ukrajinu i nadále?

Hned jak to bude možné, pojedeme tam právě i s mamkou, pro kterou je to také srdcová záležitost. Už tam se mnou byla dvakrát. Shodli jsme se, že bychom tam chtěli jet pomáhat. Ať už odklízet trosky nebo pomáhat raněným a tak dále. Je to jeden z mých prvních plánů – jakmile válka skončí, pojedu tam.

Podcast Univerzity Pardubice

Rozhovory s inspirativními osobnostmi

Poslouchejte třeba hned

na Spotify

**UPCE
active**

**Klikni a objednej
eshop.upce.cz**

